

Fritt Norden Norge (organisasjonsnummer 987 735 392)
c/o Svein Lanser
Ravnkollbakken 2
0971 OSLO

Oslo, 25.-4.-15

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 OSLO

postmottak@nfd.dep.no

Fritt Norden Norge er en frittstående frivillig organisasjon, som er politisk og religiøst uavhengig, og som arbeider for et tettest mulig samarbeid mellom land og selvstyreområder i Norden. Dette i tråd med Helsingfors-avtalen og innenfor gjeldende internasjonale rammer og avtaler. I forbindelse med innstillingen fra Tvetveterås-utvalget (NOU 2014:16) vil vi sende departementet denne høringsuttalelsen:

**Tvetveterås-utvalget: NOU 2014:16 Sjømatindustrien.
Utredning av sjømatindustriens rammevilkår
Høringssvar fra Foreningen Fritt Norden Norge**

Gjennomføres Tvetveterås-utvalgets innstilling er Norge også for fiske og fangst blitt et fullintegret medlem i EU. Hardt tilkjempede unntak fra de fire friheter og forbudet mot diskriminering av utlendinger tilintetgjøres:

1. Ingen sammenheng mellom mandatet og de tiltak utvalget foreslår

Utvalget har fått et mandat som består i «å utvikle en mer konkurransedyktig sjømatindustri, og samtidig sikre at verdiskaping og arbeidsplasser kommer kystsamfunnene til gode» (NOU 2014:16, s. 10). Det er langt fra sikkert at de tiltak som utvalget foreslår er egnet til å fremme dette målet: Snarere tvert imot.

- «Reguleringer som hindrer aktørene i å gjøre optimale koordinerende valg vil innebære både bedrifts- og samfunnsøkonomiske effektivitetstap» (NOU 2014:16 s. 98).
- «Utvalget mener derfor at næringen må ha tilstrekkelig frihet til selv å velge lokalisering av aktiviteter og produksjon innenfor bærekraftige rammer» (NOU 2014:16 s. 86).

Den dereguleringspolitikk som utvalget gjør seg til talsmann for er det sikreste bevis for at verdiskapningen ikke kommer kystsamfunnene til gode. Foreningen Fritt Norden Norge vil at mest mulig av den kontantstrømmen som fisket genererer skal hjemføres til fisker, fangstledd og fiskerforedlingsbedriftene i fiskeværene. For å oppnå dette må det styring til og ikke slik

NOU'en anbefaler, mest mulig frislepp.

2. Kriseforståelsen er feil

Målsettingen om fisk til best betalende anvendelse: «Mange av de best betalende markedene og kundene er svært krevende å betjene. De stiller høye krav til volum, kontinuitet, kvalitet, planlegging og kostnadseffektivitet i verdikjeden». (NOU 2014:16, s. 12).

Forestillingen om regelverkets mangler: «Myndighetenes reguleringer, og andre tiltak som påvirker den økonomiske organiseringen av oppdrett, fiskeri og sjømatindustri, har stor effekt på sjømatnæringens konkurranse- og innovasjonsevne» (NOU 2014:16 s. 14).

Oppfatningen om de offentlige skranker for industriens markedsmessige valg: «Sett fra sjømatindustriens ståsted kan større kontinuitet i råstofftilførselen underbygge behovet for en kostnadseffektiv produksjon og muliggjøre bedre kontinuitet i markedstilførselen» (NOU 2014:16, s. 113).

Fristillelsen av fangstleddets valg: «Det anbefales at fiskeflåten gjennom omsetning av kvoter uten kvotetak per fartøy, og egne valg av fartøy- og fangstteknologier skal kunne innovere og finne de mest lønnsomme og verdiskapende løsningene» (NOU 2014:16 s. 14).

Troen på at avgjørelser i «det distributive flertall» kan føre til mandatoppfyllelse og fagre løfter er fiksjoner. Her trengs det motsatte; nemlig politisk styring gjennom demokratiske vedtaksprosesser. De grep som Tveterås-utvalget anbefaler medfører mer anarki og mindre måloppnåelser. Dette må unngås for enhver pris.

3. Vertikal integrasjon – landanlegg som reder: En illusjon

«Utvalget anbefaler at næringsaktørene får økt handlingsrom til å velge konkurransedyktige økonomiske organiseringsmodeller innenfor miljømessige bærekraftige rammer, og like konkurransevilkår. Dette innebærer at utvalget vil legge til rette for at næringsaktørene selv får velge sin: – vertikale koordinering» (NOU 2014:16 s. 13).

Det er feil vei å gå. Det viser med all mulig tydelighet Norges største «kvotebaron», Røkkes fiskeriimperium, det fhv. Aker Seafood, nå oppløst og fisjonert i Havisk ASA og Norway Seafoods ASA. Den kvotebesittende fiskeindustrien som Røkke har kjøpt opp er strippet for fartøy og konsesjoner for så å føre disse over til rendyrkede fangstselskaper. Hvis Røkke ikke får vertikal integrasjon til å fungere, hva skal tilsi at mindre aktører i bransjen skal få dette til å fungere?

4. Eiendomsretten: Folket eier retten til fisket

Det er det norske folk som eier fisket:

- «Dei viltlevande marine ressursane ligg til fellesskapet i Noreg» (havressurslova § 2).
- «Komiteen viste då til fellesmerknaden i [Innst.O.nr.38 \(1998-1999\)](#) der det heiter at: 'Komiteen vil påpeke at fiskeressursene tilhører det norske folk i fellesskap. Det er derfor i utgangspunktet ingen enkeltpersoner eller selskaper som kan gis evigvarende eksklusive rettigheter til vederlagsfritt å høste av og tjene på disse ressursene, mens andre stenges ute fra å delta i fisket'. Komiteen meiner dette skal liggja til grunn også i framtida». (Innst.O.nr.73 (2000-2001). Innstilling frå næringskomiteen om lov om endring i lov 3.

juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske mv. (spesielle kvoteordninger) s.2 sp. 2).

- «Ei privatisering av ressursane, slik fiskarlaget synest å meine har skjedd på grunnlag av dei økonomiske transaksjonane mellom private partar, *ville krevje eit lovvedtak*. Argumentet om at transaksjonar mellom private partar skal danne grunnlag for ein juridisk posisjon som går ut over det som eksplisitt følgjer av regelverket, har ikkje rettsleg forankring» (*Ot.prp. nr. 20 (2007–2008) s. 42 sp. 2, uth.her.*)

De eiendomsrettslige forhold i fiske og fangst var ett av hovedpilarene i det norske nei til EU så vel i 1972 som i 1994. Bevaringen av norsk eksklusiv styringskompetanse mht. eiendomsretten til fiskeressursene og «båt og bruk» var utslagsgivende for at Norge (og Island) fikk inn som *EØS-avtalen artikkel 125, et styrket vern* (se de understrekede ord) som gikk ut over den tilsvarende bestemmelse i EU-funksjonstraktaten artikkel 345 (fhv. EF-traktaten art. 295 og 222): «Denne avtale skal ikke på noen måte berøre avtalepartenes regler om eiendomsretten» (uth.her). Følges NOU 2014:16, markerer Norge at vi likevel ikke har noe ønske om et sterkere vern for norske eiendomsrettslige ordninger enn den som finnes i EUs medlemsstater. Dette vil svekke den norske posisjon i mht. diskriminering av utlendinger (se pkt. 3):

5. EØS: Norsk lovverk må beholdes uendret. Dvs. aktivitetskravet består

Tveterås-utvalget foreslår at «deltakerlovens § 6 justeres slik at det åpnes for at sjømatindustri-bedrifter kan inneha tillatelse til fartøy og kvoter» (*NOU 2014:16 s. 98*). Selv om utvalget «forutsetter at dette forslaget ikke rokker med gjeldende norske restriksjoner på utenlandske statsborgeres rett til å eie fiskefartøyer og fiskekvoter, slik det fastslås i et eget vedlegg til EØS-avtalen» (*NOU 2014:16 s. 98*), er dette en forsvergelse uten gjennomslagskraft hos ESA. En enkel lesning av EØS-avtalens Vedlegg XII ville ha avklart at forslaget om at fiskeindustri skulle kunne eie fiskefartøy på linje med aktive fisker, er en umulighet dersom en samtidig vil holde utlendinger borte fra retten til norske fiskeressurser:

- «Uten hensyn til avtalens artikkel 40 og bestemmelsene i dette vedlegg kan Norge fortsette å anvende restriksjoner som gjelder den dagen avtalen blir undertegnet, på utenlandske statsborgeres rett til å eie fiskefartøyer.
- Restriksjonene skal ikke være til hinder for at utenlandske statsborgere investerer i landbasert fiskeforedling eller i selskaper som bare er indirekte engasjert i fiske. Nasjonale myndigheter skal ha rett til å pålegge selskaper som helt eller delvis er ervervet av utenlandske statsborgere, å avvikle sine investeringer i fiskefartøyer».

Når den blå-blå regjering opphever aktivitetskravet er det klart at Norge har frivillig sluttet å «fortsette å anvende restriksjoner som gjelder» pr. 2. mai 1992. Derved er også retten til diskriminering mot utlendinger en saga blott.

6. Konsesjoner og kvoter er ikke gjenstand for handel ogandel

Det legges for dagen flere misforståelser om regelverket: «Det anbefales at fiskeflåten gjennom omsetning av kvoter uten kvotetak per fartøy ... skal kunne innovere og finne de mest lønnsomme og verdiskapende løsningene» (*NOU 2014:16 s. 14*). Ved å legge til grunn at kjøp og salg av kvoter og konsesjoner lovlig kan skje mht. fiske-rettigheter, så blir også disse en vare i et verdipapirmarked som da EU vil kunne hevde at skal følge de vanlige regler om «fri flyt», og her nyter Norge ikke godt av noe unntak.

Imidlertid; privat salg av kvoter kan ikke skje fordi det er ulovlig:

- «Til § 9: I henhold til denne paragraf skal tillatelse til å gå ut på fiske bare gis til bestemt person eller selskap og for et bestemt fartøy. Det vil således ikke være adgang til å overføre en tillatelse til en annen person eller selskap» (*Ot.prp.nr.22 (1971-1972) s. 7. sp. 2*). «Paragrafens første ledd viderefører § 9 i deltakerloven av 1972». (*Ot.prp.nr.67 (1997-1998) s. 50*).
- «En gitt tillatelse kan som den store hovedregel ikke overføres. For det første gir dette seg uttrykk derved at når fartøyet skifter eier, så må den nye eieren søke om en selvstendig tillatelse og må selv oppfylle vilkårene for å få en slik tillatelse for å få denne tillatelsen innvilget. Den tidligere eiers tillatelse faller bort når vedkommende taper eiendomsretten til fartøyet. Det er således ikke den gamle tillatelsen som overføres i og med dette vedtaket» (*Ot prp nr 67 (1997-98) s. 21 sp. 2*).
- «En ervervstillatelse faller bort når eieren taper eiendomsretten til fartøyet, herunder ved tvangssalg, kondemnering og forlis» (*deltakerloven § 10*).
- «Fiskeressursene representerer en nasjonal formue, som staten skal forvalte ved årlige fordelinger ut fra overordnede mål. Den enkelte reder har således ikke en kvoterett selv om han har en konsesjon til å drive et bestemt fiske. Kvote tildeles normalt for ett år, men kan om nødvendig endres i løpet av året, f.eks. av ressurshensyn». (*Ot.prp. nr. 20 (2007–2008) s. 42 sp. 1*).
- «Det at det betales et vederlag for kvoteverdien ved kjøp av et fiskefartøy som skal drives videre, er ikke noe nytt. En påstand om at dette endrer tillatelsenes rettslige status, har imidlertid ingen rettslig forankring. Vederlaget mellom de private partene gir ikke et nytt innhold i tillatelsene, som det uansett er myndighetene som tildeler etter en vurdering av om søkeren (kjøperen) fyller de krav som gjelder i det enkelte tilfellet». (*St.meld. nr. 21 (2006-07) s. 88*).

Intet av dette tar Tveterås-utvalget hensyn til. Dvs. at forslag som fremmes må oppheve alle de rettsregler som det refereres til i kulepunktene ovenfor. Samtidig er tillatelsene gjort om til negotiable dokumenter som enhver EØS-borger må kunne handle uten hensyn til nasjonalitet.

7. Politisk styring – og ikke markedsstyring

En av de viktigste grunner til at Norge sa nei til EU var ønsket om å være «herrer i eget hus». Norge ville sette inn de virkemidler som trengtes, og ikke være låst av EUs distrikts- og fiskeripolitikk. I fiskerisektoren har Stortinget formulert dette slik:

- «Sjøfarts- og fiskerikomiteen sa seg enig i at en fiskereid flåte fortsatt skal være et bærende prinsipp i norsk fiskeripolitikk». (*Ot.prp.nr.67 (1997-1998) Om lov om retten til*

- å delta i fiske og fangst (deltakerloven) s. 8).*
- «Komiteflertallet gav uttrykk for at det er viktig at utviklingen styres slik at de mest fiskeriavhengige distriktene blir i stand til å ta del i den ventede oppgangen i fiske». *(Ot.prp.nr.67 (1997-1998) Om lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) s. 7 (med henvisning til St.meld.nr.58 (1991-1992) om struktur- og reguleringspolitikk overfor fiskeflåten (Strukturmeldingen))*
 - «I henhold til tredje ledd annet punktum skal det legges vekt på fiskets betydning for råstofftilførselen til bestemte distrikt ... Ved vurdering av hvorvidt en søknad om spesiell tillatelse skal innvilges eller avslås vil det måtte trekkes inn almene hensyn. Tildeling av tillatelser må i det hele baseres på et skjønn, hvor det foretas helhetsvurdering av alle relevante omstendigheter.» *(Ot prp nr 67 (1997-98). Om lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) s. 49 sp. 1).*

Den markedsstyring som NOU'en foreslår vil skrinlegge alle muligheter for å oppnå disse politiske målsettinger.

Oslo, 25. april 2015,
For Foreningen Fritt Norden Norge
Svein Lanser
(leder)